

УКРАЇНА

(19) UA (11) 65517 (13) U
(51) МПК (2011.01)
A01G 1/00ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ КІЛЬКІСНОГО ВИЗНАЧЕННЯ КРОХМАЛЮ В РОСЛИННІЙ СИРОВИНІ

1

2

(21) u201105759

(22) 06.05.2011

(24) 12.12.2011

(46) 12.12.2011, Бюл. № 23, 2011 р.

(72) ТЕРНИНКО ІННА ІВАНІВНА, ТКАЧЕНКО
В'ЯЧЕСЛАВ ГЕОРГІЙОВИЧ, БУРЦЕВА ОЛЕНА
ВОЛОДИМИРІВНА(73) ТЕРНИНКО ІННА ІВАНІВНА, ТКАЧЕНКО
В'ЯЧЕСЛАВ ГЕОРГІЙОВИЧ, БУРЦЕВА ОЛЕНА
ВОЛОДИМИРІВНА(57) Спосіб кількісного визначення крохмалю в
рослинній сировині спектрофотометричним мето-
дом, який **відрізняється** тим, що 0,5 г подрібненої
сировини (точна наважка) вміщують у термостійку
колбу місткістю 100 мл, заливають 50 мл води
очищеної, колбу нагрівають до кипіння і кип'ятять
при слабкому нагріванні 3-5 хв.; вміст колби пере-
носять в центрифугальну пробірку, промиваючи 2-
3 рази гарячою водою по 5 мл; центрифугують;

центрифугат доводять водою очищеною до 50,0
мл, перемішують; 1 мл отриманого розчину вмі-
щують в мірну колбу на 25 мл, додають 0,1 мл 0,5
% розчину йоду, об'єм колби доводять до позначки
водою очищеною, перемішують та залишають на
15 хв. та вимірюють оптичну густину розчину спек-
трофотометрично при $\lambda=589$ нм; кількісний вміст
крохмалю обчислюють за формулою:

$$X_1 = \frac{C \cdot 50 \cdot 25 \cdot F \cdot 100 \cdot 100}{m_H \cdot 1 \cdot 1000 \cdot (100 - B)},$$

де С - кількісний вміст крохмалю, визначений за
калібрувальним графіком залежності оптичної гус-
тини розчинів, забарвлених йодокрохмальним
комплексом, від концентрації крохмалю, мг/мл;

F - коефіцієнт розведення;

 m_H - наважка сировини, г;

B - втрата в масі при висушуванні сировини, %.

Корисна модель належить до способів кількіс-
ного визначення крохмалю в рослинній сировині, і
може бути використана у хіміко-фармацевтичній
та харчовій промисловості для контролю якості
рослинної сировини.

Крохмаль - це полісахарид амілози та аміло-
пектину, мономером яких є α -D-глюкопіраноза. Як
один з продуктів фотосинтезу, він широко розпо-
всюджений в природі. Для рослин він є запасною
поживною речовиною і міститься в основному в
плодах, насінні і підземних органах (бульбах, ко-
ренях тощо). Найбільш багате крохмалем зерно
злакових рослин: рису (до 86 %), пшениці (до
75 %), кукурудзи (до 72 %), а також бульби карто-
плі (до 24 %). Для організму людини крохмаль є
постачальником вуглеводів - одних з найважливі-
ших компонентів їжі. Під дією ферментів крохмаль
гідролізується до глюкози, яка окислюється в клі-
тинах до вуглекислого газу і води з виділенням
енергії, необхідної для функціонування живого
організму. Шляхом кислотного гідролізу крохмаль
перетворюють в декстрин, патоку, глюкозу. Крох-
маль і декстрини - продукти неповного гідролізу
лінійних полісахаридів, які покращують травлення,

активізують обмін жовчних кислот і поліпшують
обмін холестерину, сприяючи його виведенню з
організму. Внутрішньо крохмаль призначається у
вигляді слизу при захворюваннях травного тракту
як обволакаючий засіб, а також для пом'якшення
смаку і зменшення місцевої подразнюючої дії де-
яких лікарських засобів. Крохмаль використову-
ється для виготовлення присипок, мікстур, масей,
паст, косметичних пудр, індиферентних засобів,
що застосовуються для лікування захворювань
шкіри. Рисовий крохмаль добре поглинає виділен-
ня потових і сальних залоз, оберігає шкіру від зов-
нішніх впливів. Крохмаль використовується для
загущення багатьох харчових продуктів, приготу-
вання киселів, заправок і соусів. У текстильній
промисловості він застосовується для приготуван-
ня шліхти, апретури, загусників до фарб. Застосо-
вується також у сірникової, паперовій, поліграфіч-
ній, косметичній промисловості, у палітурній
справі.

Відомі способи кількісного визначення крох-
малю у рослинних об'єктах є тривалими та склад-
ними в проведенні аналізу. Найпоширеніший ме-
тод кількісного визначення оснований на

(13) U
(11) 65517
(19) UA

гідролітичному розщепленні крохмалю до глюкози, вміст якої встановлюють титриметрично або фотометричним чи поляриметричним методами. Титриметричний метод полягає в титруванні реактиву Фелінга досліджуванним розчином в присутності метиленової сині. Цукри, що залишилися в невеликому надлишку після відновлення окису міді до закису, реагують з метиленовою синню, відновлюючи її до лейкосполуки. В основі фотометричного методу - реакція з антроновим реактивом. Існує метод визначення вмісту крохмалю в сировині по густині. Але цей метод має достатньо велику похибку вимірювань.

Задачею корисної моделі є створення експресного, точного та чутливого способу кількісного визначення крохмалю в рослинній сировині.

Поставлена задача вирішується наступним чином: 0,5г подрібненої сировини (точна наважка) вміщують у термостійку колбу місткістю 100мл, заливають 50мл води очищеної. Колбу нагрівають до кипіння і кип'ятять при слабкому нагріванні 3-5хв. При цьому крохмаль утворює крохмальний розчин. Вміст колби переносять в центрифугальну пробірку. Колбу промивають 2-3 рази гарячою водою по 5мл, воду декантують в центрифугальну пробірку. Центрифугують 2-3 хвилини при 2000об/хв. і зливають помутнілий колоїдний розчин в мірну колбу місткістю 50мл. Об'єм колби доводять до позначки водою очищеною та перемішують (розчин А).

1мл розчину А вміщують в мірну колбу на 25мл, додають 0,1мл 0,5 % розчину йоду, об'єм колби доводять до позначки водою очищеною, перемішують та залишають на 15хв. Оптичну густину забарвленого розчину вимірюють відносно води очищеної на спектрофотометрі при довжині хвилі $\lambda=589\text{nm}$ в кюветі з товщиною шару 10 мм. Кількісний вміст крохмалю обчислюють за формулою:

$$X_1 = \frac{C \cdot 50 \cdot 25 \cdot F \cdot 100 \cdot 100}{m_H \cdot 1 \cdot 1000 \cdot (100 - B)},$$

де С - кількісний вміст крохмалю, визначений за калібрувальним графіком залежності оптичної густини розчинів, забарвлених йодокрохмальним комплексом, від концентрації крохмалю, мг/мл;

F - коефіцієнт розведення;

m_H - наважка сировини, г;

В - втрата в масі при висушуванні сировини, %.

Примітка: Побудова калібрувального графіка. З 1 % розчину крохмалю ч. д. а. готують серію розведених розчинів (№1-10), які містять відповідно 0,00001-0,0001г в 1мл. До 1мл розчинів додають 0,1мл 0,5 % розчину йоду, доводять до 25,0мл водою очищеною, перемішують та залишають на 15хв. Вимірюють оптичну густину розчинів відносно води очищеної на спектрофотометрі при довжині хвилі $\lambda=589\text{nm}$ в кюветі з товщиною шару 10мм.

Запропонований спосіб відрізняється наступними перевагами: проста апаратура, що використовується; доступність методу; експресність методу; точність методу.

Приклад.

Експериментальне дослідження запропонованого способу проводили на 5 серіях зерна вівса посівного. Визначали концентрацію крохмалю в зерні вівса за допомогою розробленого способу. Вона склала $24,65 \pm 0,19$ %, при відносній похибці 0,79 %.

Перевірка методики методом добавки.

1мл розчину А вміщують в мірну колбу на 25мл, додають 2мл 1 % розчину крохмалю ч. д. а., 0,1мл 0,5 % розчину йоду, об'єм колби доводять до позначки водою очищеною, перемішують та залишають на 15хв. Оптичну густину забарвленого розчину вимірюють відносно води очищеної на спектрофотометрі при довжині хвилі $\lambda=589\text{nm}$ в кюветі з товщиною шару 10мм. Від отриманої оптичної густини відраховують оптичну густину розчину А після взаємодії з розчином йоду та знаходять кількісний вміст крохмалю за калібрувальним графіком. Кількісний вміст крохмалю склав $0,19 \pm 0,01\text{мг/мл}$ при відносній похибці 4,37 %.

Таким чином, заявлено новий, експресний, точний і чутливий спосіб кількісного визначення крохмалю у рослинній сировині, який може знайти застосування в хіміко-фармацевтичній та харчовій промисловості.

Джерела інформації:

1. Шапиро Д.К. Практикум по биологической химии / Под. ред. акад. АН БССР А.С.Вечера.- 2-е изд., перераб. и доп. - Минск: Высшая школа, 1976.-288с., ил.